

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O nouă agendă europeană de inovare

[COM(2022) 332 final]

(2023/C 100/13)

Raportor: **Maurizio MENSI**

Coraportor: **Christophe LEFÈVRE**

Consultare	Comisia Europeană, 27.10.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	10.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/ab- țineri)	177/0/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Agenda europeană de inovare propusă de Comisie, fiind în special de acord cu dublul obiectiv de promovare atât a competitivității Europei, cât și a sănătății și bunăstării cetățenilor săi.

1.2. CESE salută, de asemenea, accentul pus de Comisie pe necesitatea eliminării lacunelor existente în UE în ceea ce privește întreprinderile în fază de extindere și din domeniul tehnologiei profunde în comparație cu țările terțe în care întreprinderile tehnologice în fază de extindere sunt cele mai răspândite. CESE sugerează Comisiei să pună un accent mai mare pe rolul întreprinderilor, al IMM-urilor și, în special, al întreprinderilor nou-înființate, precum și pe rolul rețelelor de inovare ghidate de acestea în realizarea tranziției verzi și digitale.

1.3. CESE apreciază arhitectura propunerii, care este structurată în jurul a cinci inițiative emblematice. De asemenea, este necesar să se prevadă instrumente pentru verificarea și monitorizarea rezultatelor obținute.

1.4. CESE salută propunerea de înființare a unui grup consultativ pentru elaborarea unei reglementări favorabile inovării în domeniul serviciilor publice și propune ca un reprezentant al CESE să devină membru cu drepturi depline al grupului.

1.5. CESE subliniază importanța finanțării infrastructurilor de experimentare și testare pentru a ajuta întreprinderile nou-înființate și a reduce decalajul dintre laboratoare și aplicațiile comerciale. În acest sens, salută introducerea noului concept de „instalații de testare și experimentare” în proiectul de revizuire a Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare (RGECA).

1.6. CESE salută, de asemenea, inițiativa privind achizițiile publice. În acest context, sugerează să se prevadă participarea a cel puțin unei întreprinderi nou-înființate printre cele care depun oferte cu ocazia achizițiilor publice inovatoare.

1.7. CESE subliniază importanța unui regim solid al proprietății intelectuale, care să se aplice invențiilor întreprinderilor nou-înființate, pentru a promova dezvoltarea continuă a cercetării.

1.8. CESE îndeamnă Comisia să încurajeze dimensiunea interregională a investițiilor, cu participarea comună a regiunilor mai puțin inovatoare și a celor mai inovatoare.

1.9. CESE subliniază că sprijinul public ar trebui, de asemenea, să fie în beneficiul instituțiilor de învățământ superior și al laboratoarelor pentru inovare. În acest sens, sugerează Comisiei să utilizeze o serie de centre de cercetare și de universități-pilot, pentru a urmări obiective inovatoare.

1.10. CESE salută, de asemenea, sprijinul acordat de Comisie statelor membre în stimularea proiectelor transfrontaliere de interes european comun. Prin urmare, propune ca atât activitățile de cercetare, cât și dezvoltarea profesională a cercetătorilor să fie finanțate și ca rezultatele cercetării, care beneficiază de sprijin public, să poată face obiectul dezvoltării ulterioare de către inovatori, eventual prin intermediul platformei Innospace.

1.11. CESE salută publicarea unui document de orientare pentru a ajuta autoritățile în cauză să aleagă programul strategic european cel mai adecvat și subliniază importanța punerii în aplicare orizontale a programelor strategice.

1.12. CESE salută ideea analizării unui tratament fiscal mai favorabil pentru opțiunile pe acțiuni și a unui regim fiscal pentru persoanele talentate care se deplasează la nivel transfrontalier. Comitetul invită Comisia să coordoneze inițiativele naționale care vizează cultivarea talentelor.

1.13. CESE salută intenția Comisiei de a dezvolta baze de date mai solide și comparabile și o taxonomie comună a datelor care să poată orienta politicile la toate nivelurile, precum și intenția sa de a disemina cele mai bune practici într-un mod structurat prin intermediul Forumului Consiliului European pentru Inovare.

1.14. CESE salută, de asemenea, intenția Comisiei de a face schimb de bune practici și de a publica orientări pentru guverne cu privire la modul de utilizare a acestora, pentru a depăși fragmentarea în materie de reglementare dintre statele membre.

2. Contextul general

2.1. Noua agendă europeană de inovare urmărește să plaseze Europa în prima linie a noului val de inovații și de întreprinderi nou-înființate în domeniul tehnologiei profunde, prin intermediul următoarelor inițiative:

- îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderile nou-înființate și pentru cele în fază de extindere din Europa;
- îmbunătățirea condițiilor pentru a permite inovatorilor să testeze idei noi prin intermediul spațiilor de testare în materie de reglementare;
- contribuția la crearea unor „văi de inovare regionale”, inclusiv în regiunile mai puțin dezvoltate;
- atragerea și păstrarea talentelor în Europa;
- îmbunătățirea cadrului de politică printr-o terminologie, indicatori și seturi de date mai clare, precum și prin acordarea de sprijin strategic statelor membre.

2.2. Noua agendă europeană de inovare prevede 25 de acțiuni specifice grupate în cinci inițiative emblematiche:

- Finanțarea întreprinderilor în fază de extindere va stimula investițiile investitorilor instituționali și ale altor investitori privați.
- Încurajarea inovării prin spații de experimentare și achiziții publice va facilita inovarea.
- Accelerarea și consolidarea inovării în ecosistemele europene de inovare din întreaga UE, prin abordarea problemei decalajului dintre țări și regiuni, va sprijini crearea și interconectarea unor văi de inovare regionale și va ajuta statele membre să aloce cel puțin 10 miliarde EUR pentru inovare regională legată de prioritățile UE.
- Promovarea, atragerea și păstrarea talentelor în domeniul tehnologiei profunde vor asigura dezvoltarea și fluxul la nivel intern al talentelor-cheie din domeniul tehnologiei profunde.
- Îmbunătățirea instrumentelor de elaborare a politicilor va fi esențială pentru dezvoltarea și utilizarea unor seturi de date solide și comparabile și a unor definiții comune (întreprinderi nou-înființate, întreprinderi în fază de extindere) care să poată orienta politicile la toate nivelurile în întreaga UE.

3. Observații generale

3.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Agenda europeană de inovare propusă de Comisie și, în special, dublul său obiectiv de promovare, pe de o parte, a competitivității Europei și, pe de altă parte, a sănătății și bunăstării cetățenilor săi.

3.2. În acest sens, CESE salută faptul că planul Comisiei se bazează pe obiectivul general de eliminare a decalajului persistent în materie de inovare între statele membre și în interiorul regiunilor europene, care ar putea afecta coeziunea socială și economică.

3.3. CESE consideră că dividendul digital ar trebui să fie disponibil pentru toți cetățenii europeni, indiferent de locul în care trăiesc. Se preconizează că revoluția digitală va elimina decalajele persistente apărute în timpul revoluției industriale, care s-au intensificat în unele state membre care au aderat la UE după căderea Cortinei de Fier.

3.4. Acest lucru este cu atât mai important cu cât toate statele membre și regiunile UE trebuie să fie independente de țări terțe care – după cum o demonstrează războiul din Ucraina, actuala criză energetică și deficitul de cipuri – nu sunt întotdeauna de încredere și, în orice caz, nu sunt aliniate la valorile europene fundamentale.

3.5. CESE salută, de asemenea, accentul pus de Comisie pe necesitatea eliminării lacunelor existente în UE în ceea ce privește întreprinderile în fază de extindere și din domeniul tehnologiei profunde în comparație cu țările terțe în care întreprinderile tehnologice în fază de extindere sunt mai răspândite. Comitetul sugerează Comisiei să pună un accent mai mare pe rolul întreprinderilor, al IMM-urilor, al întreprinderilor nou-înființate și pe rețelele de inovare pe care le îndrumă în realizarea tranziției verzi și digitale, promovând competitivitatea lor⁽¹⁾. De asemenea, este important să se promoveze inițiative prin care și fermele tradiționale să poată fi transformate în exploatați inovatoare.

3.6. În opinia CESE, digitalizarea mai profundă și mai uniformă ar putea conduce la un cerc virtuos prin îmbunătățirea bunăstării cetățenilor, atingerea obiectivelor de durabilitate, consolidarea coeziunii economice și sociale în Uniune și reducerea dependenței industriale și economice de țările terțe care nu împărtășesc aceleași valori.

3.7. Din toate motivele de mai sus, CESE salută și sprijină întru totul inițiativa Comisiei din punctul de vedere al conținutului.

3.8. CESE salută, de asemenea, arhitectura inițiativei, care este structurată în jurul a cinci inițiative emblematice. Precizăm că este oportun să se prevadă instrumente de verificare și monitorizare permanentă a rezultatelor obținute în vederea pregătirii, dacă este cazul, a măsurilor corective și de îmbunătățire necesare.

3.9. CESE salută propunerea de înființare a unui grup consultativ pentru elaborarea unei reglementări favorabile inovării în domeniul serviciilor publice și sugerează ca un reprezentant al CESE să facă parte din grupul respectiv.

4. Inițiativa emblematică privind finanțarea întreprinderilor în fază de extindere în domeniul tehnologiei profunde

4.1. CESE salută călduros toate măsurile propuse pentru a reduce costul noilor fonduri proprii în întreaga UE. Printre acestea se numără posibilitatea de a utiliza drepturile de proprietate intelectuală ca garanții reale și propunerea de nouă legislație privind cotațiile, care va simplifica și va reduce cerințele de cotare inițială și actuală pentru anumite tipuri de societăți, pentru a reduce costurile și a crește securitatea juridică pentru emitenți, asigurând în același timp protecția investitorilor și integritatea pieței.

4.2. CESE ia act de necesitatea ca Europa să aibă un regim de proprietate intelectuală care să echilibreze în mod adecvat știința deschisă și proprietatea intelectuală. În acest sens, multe întreprinderi nou-înființate dețin (sau utilizează) brevete esențiale pentru standarde (așa-numitele BES). Ar trebui evitată impunerea unor obligații legale, cel puțin în privința IMM-urilor, de a efectua verificări ale caracterului esențial al seturilor de brevete esențiale pentru standarde pentru care intenționează să obțină licențe. O astfel de obligație ar putea fi în detrimentul inovării, deoarece poate prelungi negocierile, creând litigii într-o etapă în care posibilitatea obținerii de venituri de pe urma licențierii nu este încă sigură.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Centre de inovare digitală și IMM-uri” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 75, 28.2.2023, p. 82).

4.3. CESE salută accentul pus pe femei și colectarea de date privind femeile și grupurile mai puțin reprezentate, cu scopul de a elabora politici specifice de eliminare a disparităților de gen și a altor diferențe, care privesc, de asemenea, întreprinderile nou-înființate. Promovarea ocupării forței de muncă în rândul femeilor în domeniul inovării este esențială pentru asigurarea competitivității europene, în timp ce stabilirea unui indice privind genul și grupurile mai puțin reprezentate reprezintă un instrument util de cunoaștere pentru abordarea acestei probleme.

4.4. CESE atrage atenția asupra importanței ca IMM-urile și întreprinderile cu capitalizare medie bine poziționate, de asemenea, să inoveze pentru a realiza tranziția verde și digitală; din acest motiv, ar trebui incluse în agendă măsuri de sprijinire a acestora în cadrul acestui proiect, precum și de promovare a competitivității lor. La un nivel mai general, este important să se creeze un ecosistem care să permită, de asemenea, întreprinderilor tradiționale să se transforme în întreprinderi inovatoare.

4.5. Având în vedere că, astfel cum subliniază Comisia, produsele bancare reprezintă principala sursă de finanțare a întreprinderilor, CESE subliniază importanța garanțiilor finanțate din fonduri publice și invită Comisia să ia în considerare introducerea și în acest domeniu a măsurilor deja prevăzute în cadrele temporare adoptate ca răspuns la criza provocată de pandemia de COVID-19 și la războiul din Ucraina. În acest sens, este posibil ca garanțiile publice să atragă investitori pe termen lung care sunt mai reticenti față de riscuri (cum ar fi fondurile de pensii și fondurile guvernamentale), a căror finanțare este insuficient utilizată în Europa.

4.6. La punerea în aplicare a acestei inițiative emblematice, CESE îndeamnă Comisia să acorde prioritate laboratoarelor de cercetare transfrontaliere și întreprinderilor nou-înființate și de tip spin-off din diferite universități. Într-adevăr, o colaborare extinsă între universități poate favoriza inovarea cu aplicații practice, ca parte a unei abordări ascendente, care pare mai adecvată pentru stimularea creativității.

4.7. De asemenea, CESE îndeamnă Comisia să concentreze sprijinul UE asupra sectoarelor individuale (de exemplu, cel al cipurilor, al energiei din surse regenerabile etc.), pentru a promova cercetarea aplicată acolo unde acest lucru este cu adevărat necesar pentru urmărirea obiectivelor de politică ale UE.

4.8. Pe lângă reducerea costurilor legate de fondurile proprii și armonizarea regimurilor fiscale, CESE invită Comisia să ia în considerare introducerea unei „finanțări pentru întreprinderile în faza de extindere” specifice la nivelul UE pentru a sprijini anumite întreprinderi nou-înființate strategice în creșterea lor. Acest lucru poate reduce, de asemenea, atractivitatea așa-numitelor „achiziționări fără scrupule” sau transferuri în străinătate, deoarece fondatorii ar putea sprijini dezvoltarea întreprinderilor lor fără a le vinde sau relocaliza.

4.9. CESE îndeamnă Comisia să ia în considerare crearea unei piețe digitale europene pentru întreprinderile nou-înființate, astfel încât acestea să poată interacționa cu potențialii investitori din întreaga UE. O astfel de piață ar putea permite depășirea dificultăților cu care s-ar putea confrunta întreprinderile nou-înființate, în special în statele membre mai mici, în găsirea de investitori la nivel local și în accesul la lichidități semnificative în timp util.

4.10. CESE subliniază importanța infrastructurii tehnologice pentru extinderea tehnologiilor întreprinderile nou-înființate în domeniul tehnologiei profunde. În consecință, un astfel de acces ar trebui să fie mai bine promovat și facilitat. Ar putea fi prevăzute obligații de acces deschis și nediscriminatoriu la infrastructuri și date finanțate din fonduri publice.

5. Inițiativă emblematică – Facilitarea inovării în domeniul tehnologiei profunde prin spații de experimentare și achiziții publice

5.1. CESE salută publicarea unui document de orientare privind spațiile de testare în materie de reglementare, bancurile de testare și laboratoarele vii ca instrument de atragere a experimentării în UE, precum și diseminarea celor mai bune practici în statele membre pentru a promova armonizarea.

5.2. CESE salută, de asemenea, introducerea, ca parte a ajutoarelor de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI), a unei norme noi care va permite statelor membre să finanțeze un număr mai mare de instalații de testare și experimentare. În acest context, CESE propune stabilirea unui plafon pentru finanțările publice naționale eligibile, pentru a evita penalizarea statelor membre mai mici sau mai sărace sau, cu titlu alternativ, asigurarea unei finanțări europene specifice și complementare pentru statele membre care nu sunt în măsură să concureze în cursa ajutoarelor de stat. De asemenea, sugerează publicarea unor orientări europene care să vizeze armonizarea interpretărilor naționale în cazurile în care acestea ar putea fi divergente.

5.3. CESE subliniază importanța finanțării infrastructurilor de experimentare și testare pentru a ajuta întreprinderile nou-înființate să își extindă tehnologiile și pentru a reduce decalajul dintre laboratoare și aplicațiile comerciale. În acest sens, salută introducerea noului concept de „instalații de testare și experimentare” în proiectul de revizuire a Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare (RGECA). În special, ar trebui să se facă distincție între instalațiile de testare și experimentare (ITE) și cele denumite în mod obișnuit „infrastructuri tehnologice” (IT). În această privință, utilizarea economică predominantă poate fi elementul distinctiv. În plus, pragurile de notificare ar trebui să fie egale cu 20 de milioane EUR atât pentru IE, cât și pentru IT și ar trebui prevăzut un sistem favorabil pentru societățile care contribuie cu cel puțin 5 % din costurile de investiții în ITE.

5.4. CESE salută, de asemenea, inițiativa privind achizițiile publice. În acest context, sugerează să se ia în considerare posibilitatea introducerii unui mecanism care să asigure participarea a cel puțin unei întreprinderi nou-înființate la cele mai inovatoare achiziții publice.

5.5. CESE subliniază importanța unui regim solid al proprietății intelectuale, care să se aplice invențiilor întreprinderilor nou-înființate, pentru a promova dezvoltarea continuă a cercetării. Odată ce partenerii comerciali pretind exclusivitatea rezultatelor științifice într-un stadiu incipient (ceea ce impune exclusivitate în sprijinirea și colaborarea cu laboratoarele științifice), există riscul ca aceste rezultate să nu fie dezvoltate în continuare de laboratoarele științifice, deoarece nu mai sunt de interes economic.

6. Inițiativă emblematică privind accelerarea și consolidarea inovării în ecosistemele europene de inovare din întreaga UE și abordarea decalajului în materie de inovare

6.1. CESE îndeamnă Comisia să stimuleze dimensiunea interregională a investițiilor, salutând în special prioritatea acordată anumitor proiecte interregionale de inovare legate de principalele priorități ale UE (cum ar fi durabilitatea), cu participarea comună a regiunilor mai puțin inovatoare și a celor mai inovatoare.

6.2. CESE subliniază că inovarea se bazează pe întregul lanț de cercetare și dezvoltare, de la cercetarea motivată de curiozitate la activități de cercetare și dezvoltare aplicate, precum și pe sectorul educației și formării, și depinde de capacitățile și resursele necesare pentru adoptarea inovațiilor stabilite de sistemele politice, culturale și socioeconomice. În acest sens, CESE subliniază că, pentru a dispune de o inovare structurală și pentru a dezvolta noi idei aplicate, sprijinul public ar trebui să fie și în beneficiul învățământului superior, inclusiv al învățământului profesional (esențial pentru accelerarea inovării) și al laboratoarelor de inovare, nu doar al proiectelor ajunse deja în etapa comercializării. În acest sens, Comisia ar putea utiliza o serie de universități-pilot pentru a-și urmări scopul.

6.3. CESE salută, de asemenea, sprijinul acordat de Comisie statelor membre pentru dezvoltarea unor proiecte transfrontaliere importante de interes european comun, subliniind importanța sprijinirii, de asemenea, a fazei de cercetare, întrucât inovarea este un proces local care ar trebui sprijinit încă de la început într-un scenariu ascendent, în conformitate cu raportul final „Viitorul Europei” (propunerile 12 și 35). În consecință, ar trebui finanțate atât activitățile de cercetare, cât și dezvoltarea profesională a cercetătorilor. Rezultatele cercetării, care sunt sprijinite public, ar trebui să fie deschise dezvoltării în continuare de către inovatori, eventual prin intermediul platformei Innospace.

6.4. CESE salută publicarea unui document de orientare cu scopul de a ajuta autoritățile în cauză să aleagă cea mai adecvată agendă strategică europeană. De asemenea, subliniază importanța de a nu concepe programe strategice de tip „compartimente închise”, ci de a ține seama de complementaritatea acestora și, acolo unde este posibil, de a le aplica orizontal.

7. Inițiativă emblematică – Promovarea, atragerea și păstrarea talentelor în domeniul tehnologiei profunde

7.1. CESE salută această inițiativă menită să sporească oportunitățile și să favorizeze reuniunea între angajatorii și talentele din întreaga Europă.

7.2. CESE salută în special ideea de a explora posibilitatea unui tratament fiscal mai favorabil pentru opțiunile pe acțiuni la nivelul Uniunii.

7.3. CESE îndeamnă Comisia să țină seama de situația fiscală a persoanelor talentate care se deplasează transfrontalier, pentru a evita obstacolele în calea liberei circulații a talentelor.

7.4. CESE invită Comisia să coordoneze inițiativele naționale care vizează cultivarea talentelor.

8. Inițiativă emblematică – Îmbunătățirea instrumentelor de elaborare a politicilor

8.1. CESE salută intenția Comisiei de a dezvolta baze de date mai solide și comparabile și o taxonomie comună a datelor, precum și propunerea sa de a disemina cele mai bune practici într-un mod structurat prin intermediul Forumului Consiliului European pentru Inovare.

8.2. CESE salută, de asemenea, intenția Comisiei de a face schimb de bune practici pentru a colecta exemple adecvate de spații de testare în materie de reglementare și cadre juridice flexibile din întreaga UE și de a publica orientări pentru guverne cu privire la modul de utilizare a lor. CESE încurajează Comisia să utilizeze aceste instrumente pentru a depăși fragmentarea în materie de reglementare și diferențele dintre statele membre.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG
